

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{11}{6}$ = November 6-dikán

1830

A' Hunnok' és Avarok' várainól.

Az újabb időbeli Történetírók, kezdenek minket azon örömtől megfosztani, hogy magunkat a' hajdani vitéz Hunnok ivadékainak és az Avarok' rokonainak tartjuk. Hazai Történetíróink, kik Eleink' tetteit a' velek egykori Görög és Latin Írók' munkáiból a' nemzeti hagyományokból, énekekből s más régiségekből szerkeztették, általak kevésbé halgattatnak-meg; de sőt a' bizonyosb' tanújelek is, vagy elmellőztetnek, vagy vissza vettetnek és megtagadtatnak. — Kazintzy és Virág ezen esetre minket figyelmezőkké tenni nem mulatták-el. — "Akarmint légyen ez, így szól Virág (Magyar Századok I. Darab 5 lap) senki eddig nem tudta bizonyosan megmutatni, hogy a' Magyarok nem volnának Atillának maradékítól.

Történeteink' bizonyítása, és sok más nemü régiségeink mellett, a' Hunnok' és Avarok' idejéből, a' Hunn- és Avar-várok is, mellyeket ők óltalomra használtak, foglaltak vagy építettek, kétségen kívülalóvá tészik azt, hogy nyelvek, ha szintén szőejtésben különbözött is, nem más, mint az eredeti Magyar nyelv lett légyen. — Ez tzelja értekezéssemnek.

1) A' Hunnok, valamint a' Magyarok is, letelepedések' első éveiben, várakat,

nem kőből vagy téglából építettek; ezek helyett, a' hegyek' és havasok' tetőjít és tsúpjait erősítették-meg, vagy *Sántzokkal*, mellyek a' suhadásoktól neveztetek és nem a' német Schanz-tól — (mint ifjantz, suhantz), vagy egybevágott roppant fákkal a' meredekekre és erdőkre járó méjj útakat bérakták, mellyeket vágásoknak és *rigyáknak*, — vagy a' téreken, és rónákon, nagy árkokat ásván, több karikákban, töltésekkel, ültetett füzekkel, hidakkal és hágókkal megerősítve *Várárkoknak*, *Hágóknak*, *Hon-*, és *tsőszárkoknak*, *tanyának*, *tanároknak*, *árok-szállásnak* — *Karingóvárnak*; — vagy a' dombpadokat sántzokba vévén *Földváróknak*, *Várinkáknak* *Várhegyeknek*, vagy tsak *Hegyeknek* nevezték. Ide tartoztak azon erősségek is, mellyeket, foljók' ágai közt készítvén *Vizköz*, *Vizszeg* *Átalköz*, *Szigetvár* neven hívtak, ha szintén, várba véve nem voltak is — a' milyen nemü *Átalköz* vagy *Átelkuzu* előfordúl a' régi íróknál.

Erdélyben a' Székely-földön, az említett váraknak és árkoknak, a' Székelyekről tudósan író Kállai Ur' észrevétele szerént, látható jelei taláztatnak. A' *Honárkok*, *Arakpatak*, *Illye Arkos* és *Magyarós* körül a' Hunnok' védárkait szembetünőleg bizonyítják. — Azok közé számlálja Heltai a' Kološmonostori ke-

rek földvárt. — Oda tehetni az Óltme-lyéki földvárt, a' *Vajda-szentiványit*, mellyet azután Erdély' Vajdái újjonnan megerősítettek; — a' *Görgényit*, melynek nevét a' Hunnok, nagy kélttség, ha nem *Georgiából* a' fekete tenger mellől *Kolkhis'* és *Média'* szomszédságából hozták, a' mindjárt túlfekvő *Gyergyó* névvel együtt.

A' Hunnok' megerősített helyei közzé lehet számlálni *Csikot*; melynek nevezetét a' *Csita*; *Desita* vagy *Scythia* nevet viselő Ásiai honból magokkal kihozták, és megtartották mind-e' mai napig. Egész Európában és Ásiában, tudtomra csak ezen kis lakhely tartja fenn a' *Scythia* nevet, mellyet Iróink *Csittianak*, *Csikianak*, sokszor írtak és írnak ma is: a' honnan a' *Verbótzsi Scythuli* nevezete önként és helyesben láttatik eredni, mint az Engel' szókéljeitől (látni méltó emnézve: *Huszi' Verbótzsius Illustratus*, pag. 46. §. CX) *Gyergyót*, és a' több Székely-Székeket; mellyek erdőkkel, hegyekkel, havasokkal, mint annyi várakkal megerősítette, általmúl felette használhatók. — A' két *Hunyadot*, egyiket, mely *Hunyadinak* nevet adott, általa építettvén újra; másikat, a' *Kalota-havasok* alatt, mely megújítatván Bánfi által, rólla neveztetett; de mindkettő a' Hunnok' névén híven fenntartja, a' nélkül hogy hazánkban más Hunn, vagy Hunyd nevezetek maradtak volna. — *Firtost*, *Bágyot*, *Hargitát*, *Bekecst*, *Omlást*, *Rikat*, *Ajtont*, és sok más magasb havasokat, hegy dombokat és tsúpokat, *Székelykőt*, *Kalotát*, *Tordahasadékot*, *Ketskekőt*, *Pilist*, a' Hunyadi nagy hegyeket, mellyeken a' hazai hagyományok szerint, éjjelenként roppant tüzeket raktak ha valamely részről ellenség ütött-hé, mely tüzek tsúpról-tsúpra ellátván, a' rokon Hunnok egybe gyűltek egymás' védelmére, és ezt nevezték ők kezdetben *Ka-*

latának vagy *Kalotának*. — Az említett tűz-gyújtás a' későbbi időkben-is szokásban volt, és a' Székelyek mind a' Béla alatt történt nagy Tatárfutásban, mind a' Fejedelmek' évszakában, nevezetesen, midőn Ali-Basa 1661-ben Csík-széket elrablá és égeté, a' havasok' szorossait, a' hegyek' és erdők' tetőit vitézűl általmazták, és megtartották (*Szegedi Decr. ex vitae Regum Hung. pag. 126. §. 15. Joannes Bethlen Hist. Sect. XIX.*)

Rövid szóval, egész Erdélyország egy, természetűl épített vár, egy *Hegyvár*, melynek régenten még, kevesebb bejáró szoros utai voltak. Ezen szoros utak körül, úgy-láttzik, Hunn-telepvények is voltak védül a' hon' maradt népnek, míg a' fegyverfoghatók távol-földeken fél-esztendőig szagúldozva pusztítottak.

Méltán vélekedhetni tehát, hogy Erdély sajátjának tarthattja azon ditsősséget, hogy a' Hunnok' főfészke; a' hova, háborúk után, feléikhez vissza-jöttek. — *Atilla' anyaföldje*, — kinek tzmjében a' *Nemródot* és *E' gaddit*, *Fasching* szerént (*vetus Dacia pag. 75*), minden oknélkül keressük *Palaesztinában*, — nem más, mint Erdély.

Vár gyanánt szolgáltak továbbá az erdőkön és hegy-nyakakon ásott méjj utak, mellyeket a' Hunnok, háború idején, elállottak, fakorlátokkal berakták, és tsaknem megvívhatatlanok voltak; mivel' a' sűrű erdők miatt az ellenségnek szükségesen ott volt útja el. — Illyen vágások, méjj-utak, a' Székely-földön, szinte minden falu' határán, hegynyakakon erdők közt, némely helyeken, ma is járattva, másutt, régen felhagyatva, találtatnak.

Igy értvén a' Hunnok' várhegyeit és várait, hátra van azon Kérdés, mit értett *Jornandes* a' *Hunniváron*, mik voltak az *Avarok' Hegin-* és *Hágán*, *Rhinga-* és *Hringus*-nevet viselő általom-helyei,

1) A' mi a' *Hunnivárt* illeti: éről *Jor-*

nandes, a' VI-dik század' közepén élt Gothus. Író, így emlékezik szóról-szóra: "Cum Attilae Filii, contra Gothos quasi „desertores dominationis suae velut fugacia mancipia requirentes venirent; ignarisque aliis fratribus super Valemir solum irruerent; quos tamen ille, quamvis cum paucis excepit, diuque fatigatos ita prostravit, ut vix aliqua hostium pars remaneret, quae in fugam versa, eas partes Scythiae peteret, quas Danapri (Boristhenis) fluentia praetermeant, quae lingvâ sua *Hunnivâr* appellant." (Jorn. de rebus Get. Cap. 52).

Ezen százban az is megvan, hová vették rész-szerént magokat az Áttila' fiai a' Valemirrel történt hartz után; az-is, mit neveztek *Hunnivárnak*, t. i. a' Boristhenes' foljam-közit; az-is, hogy a' Hunn-nyelvben a' Vâr azt tette, a' mit ma tézsen magyarban; — az is végre, hogy a' Magyarok' utolsó kijövele' alkalmosságával, magokkal kihozták a' *Hunvarus* vagy *Hunvári* nevet.

Az említett *Vâr* nevezetet Tudós Prof. Hager József Úr, ezen című munkájában: Josephi Hager Univ. Par. Doctoris, de Vâr Hunnorum pariter atque Hungarorum Disquisitio, adversus Paulum Beregszászi Phil. Prof. Patakiensem. Londini. MDCCC, erőszakkal meg akará tagadni tollünk, és össze-vándorolván tudós eszével csak-nem minden nemzeteket, a' Vâr-szóból, most tornyot, majd erősséget, most világító szírtet, majd sántzot, most hegyet, majd kútat tsinál; míg végre, elfáradván szagúldozásában, kéntelen a' vár-szónak bizonyos értelmek nélkül letsilapodni, és azt egészen a' Magyaroknak engedni. (Lásd Tud. Gyűjt. 1822. II. Kötet 102).

A' fennebbiekből tehát, bizonyos az, hogy a' vár ma-is olyan értelemben vették nállunk Magyaroknál, mint azon Eleinknél, kik a' Boristhenes' ágai közt

vagy mellett, egy nemzeti őltalom-helyet készítvén, azt Hunvárnak neveztek, és ezen *Hunvári* nevezetet magokkal együtt Európába vissza-hozták. De —

2) Mi lehetett a' *Hegin* és *Hága*? — Ezen nevezetekről *Sangallus* Barát, a' VIII századból, Nagy Károly Tsászár' Életírója (Lib. II. Cap. 2.) ilyen értelmet ad: "Terra Hunnorum novem circulis „cingebatur, et cum ego alios circulos, „nisi vimineos cogitare nescius interroga- „rem: quid aliud miraculi fuit Domine? „— novem *Hegin* muniebatur. — Cum „que et illos alterius esse generis nesci- „rem, nisi quales segetibus solent prae- „tendi, inquisitus etiam de hoc dixit: „Tam latus fuit unus circulus, quantum „est spatium de castro Turonico ad Con- „stantiam, inter hos itaque aggeres ita „vici et villae erant locatae, ut de a- „liis ad alias vox humana posset audiri, „portae non satis latae erant constitutae, „per quas latrocinandí gratiâ non solum „exteriores exire solebant, de circulo quo- „que ad circulum ita erant possessiones, „et habitacula undique versum ordinata, „ut clangor tubarum, intra singula pos- „set, cuiusque rei significativus, adverti."

A' *Hág* vagy *Hága*, B. Rhenanusnál. Lib. I. így fordul-elő: Hunnos exstructis novem *Hagis* in Pannonia habitantes, octennali bello Carolus M. edomuit.

A' *Hegin*-ek tehát, az említettekhez követezve, nem egyebek voltak, ke-rengő árokvároknál vagy *várhegyeknél*, melyeken belől az Avarok' tanyája volt, a' honnan prédálni, dúlni és háborúkra kijártak, keskeny kapukon vagy *Hágó-ton*. — a' meredek hegyek ma-is *Hágó*, — a' sántzokon, gyepekön és árkokon által-vívó vagy felvezető hémeket, ma-is *Hágó*, *hágtsó*, *hagsó*, nevezeten jönnek elő a' Magyaroknál: — valamint a' *Hegin*, magyarul mondva *Hegy*et jelent.

De meghalgtatást érdemelnek nem-

zeti régibb Krónikaíronk is, kik között Spángar (" Magyar Krónika, lap. 110) így ír: " A' Magyarok magoknak, Austriában, két kerítést tsináltak vala, az egyik vala nem messze Krembsztól, a' másik Schaumburg mellett vala; az egyiknek *Hágáni* a' másiknak *Hegin* volt neve. Mindenik ezen palánkok vagy váratskák közzül, állott kilentz kerítésből, avagy erős sántzos sövényekből, kiket földel, erős karókkal, és vastag gerendákkal és fákkal megrakták vala, azokat kerckded-formára fűzfákkal felékesítvén. Ez a' kilentz kerítésben húsz lépésnyire széles, mindenütt egy egy nagy útta vala, holott a' Magyarok lakának, csak hogy kívül-is sok Magyar (Avar) katona ére a' két palánkra vigyáz vala. Károly Király legelősször-is ére a' két palánkra, akadott. Mind-a'-kettőt megvette és elhányatta mellyet látván a' kívül és Duna mellett lévő Magyarság, megfutamodék. Károly megindulván, holott most Nagy-Győr vagon, megállott a' Rába és Duna mellett, holott is nagy sántzot tsináltatott táborának. — Továbbá, valamint Austriában, úgy Magyarországon is, a' Magyarok egy nagy palánkot tsináltak vala, kit-is *Várnak* neveztek, a' Tisza mellett, ott a' hol most a' Jászság lakik; ennek a' várnak két nagy kerítése és árka vala, mely most-is megvagon, az egyik a' külső, a' másik a' belső Heves tartományban vagon ama' híres neves *Kursz* Király árka; és ez magában foglalja a' Jászok' Országát: a' belső, közelebb volt a' Tiszához; Fenszaru mellett.

3) Mik lehettek végezetre a' *Hringek* vagy *Rhingusok* az Avaroknál, a' fenn említettekéből kitapogathatni. Ezen nevezet Aimoinusnál (de rebus Franc. lib. 4 cap. 86) így ötlük-előnkbe: Pipinus, Hunnis (Avaris) trans Tyssum fugatis, eorumque Regia, quae ab eis dicta est *Rhin-*

gus, ex tota destructa. — Viszont Eginhardus Saxoniai Költő, a' IX századból (Annal. Lib. III) így ír felőlle: —

Nam spoliata fuit Hunnorum Regia, *Hringum* quam vocitant.

Hofman (in Lexico Univers. Basil. 1685, sub Lit. Hr.) a' *Hringus* nevezetét a' német *Ring* szótól hozza-le, mely Kerületet, Kerítést; gyűrüt teszen: de légyen! engedtessek által az ös német nyelvnek a' *Hringus*, jóllehet a' *keringő*, *keringős*, *katskaringős*, nevezetek nállunk is csak-nem egy hangnak a' *Ringel*; sőt a' *Rigya*, mellyet Páris-Pápai így magyaráz: *concaedes* = *Verhauung des Weges*, *durch gefällte Bäume*, — talán éppen a' *Ringa'* vagy *Rhingus'* magyar neve? — sőt, hallhatni, helyenként a' *Drunga* és *váratska*, *várinka* szokat is: mindazáltal, nem következhetik több. Minthogy kezdetben német-nép' erősségei voltak, Avarok által elfoglaltattak, és neveket általyittek magokkal együtt a' benne magát megerősített Avar nemzethez. — Illyen várhegyek vagy vár-ringek közé tartoztak Austriában a' Kalenberg alatt Bétshez közel Váhring nevü falu, az úgy-nevezett Török-Sántz, a' Schönbrunba vezető úton feljúl jobb-kézre, mellyet Soliman Török Tsászár, 1529, és Kara Mustafa, 1683, Bétszet ostromolván, megújítottak, és Török-Sántzoknak kezdetiek neveztetni. — Továbbá, Háimburg vagy régi neven Hunburg, Austria szélén, Magyarország-felé, melyről Ranzanus (Indice. pag. 213) ezt jegyzi-meg: "Sub Petronella Hunburg, quod designat Castellum Hunnorum, in hoc tantum loco remansit Hunnae gentis nomen." Azon kerek halom, mely az ország út mellett áll Hunburgon alól, némmelleyek szerént, I. Mátyás Királyunk, mások szerént, a' Hunnok vagy Avarok által hordatott össze. — Ide tartoznak *Hunningen* Basiliától félóránnyira, a' Mosel

mellett; Németországban *Hunsrück*, *Hunoldstein*, *Huntheim*, *Hunnenborn*, *Hunsrode*, mellyeket ők építettek külföldi hadakozásaik alatt.

Luitprandus, Cremonai Püspök' Historiájában, az említett *Rhingusokat*, Clusaknak nevezi: "Hungarorum gens barbara, quibusdam Clusis remota nec ad meridiem, nec ad occidentem antea habuerat exeundi facultatem, per Arnulphum ruptis Clusis emissa, quae Arnulpho vivente aliquantulum temperaverat rabiei suae, modo eo mortuo, per totam Galliam, Germaniam, Italiam, que ut fera tempestas diffunditur."

Vissza foglaltatván t. i. a' várak, várhegyek és Hágók alsó Austriában az Avaroktól, mind Nagy Károly Császár, mind az utánna következők azokat megerősítették, az Avarokat nyóltz esztendeig tartó haddal elfárasztván, és meggyengítvén, az Austriára és Németországra rohanástól eltartóztatták, és a' Tisza mellé szorították jobbára, míg osztán Arnulph őket, bosszútállani Zventibald Morvai Királyon, segédre hívá, kik magokat nagy és tartós háborúra nem elég erősseknek látván, követjeik által tudokra adták a' Scythiába visszament *Hunnváriaknak*, kik mint Attila' maradéki Jorrandestől említettnek — a' jó alkalmat Magyarország vissza szeréhezésére; Arnulph kivoná vitézeit a' Várakból, vagy Clusakból és szabad menetelt engede a' *Hunváriaknak*, kik egyszersmind *Magyaroknak* nevezték önmagokat, annak jelentésére, hogy, ők volnának az igazi törökös *Mag-Arok**), Atilla' magyából.

A' fenn említettekre-nézve hívattatott régen Austria *Avariának* is; mellyet Reiser (Allgemeine Geschichte. Wien, 1806,

* Mag, maga, Ipsemet, Erselbs. — Ezen nevezet: Magyar, tsak az utolsó Kijövetelkor fordul-elő, mint nemzet' neve, — bizonyos jobbús' és büszkeség' jelentésére.

III. Band. S. 210) így ad elő: "Glücklich war Carl gegen die Avaren, die unser heutiges Oesterreich unter der Ens bewohnten. — Carl unterwarf sich das ganze Land von der Ens, bis an den Einfluss der Raab indie Donau. Zwar behaupten bayerische Schriftsteller, das diese Eroberung zu Bayern geschlagen wurde; allein, einmahl erhielt das Land, nicht den Nahmen Bayern, sondern Avaria."

Ezekből tehát szembetünő és nyilvánvaló, mi legyen a' Jorrandestől említett *Hunnvár*, mik az Avarok' *Hegin*, *Hága*, *Hringus* vagy *Rhing* nevű várai, hol voltak és hol találtatnak, — egyszersmind minémü hasonlatosságban álljon egymáshoz az a' régi és mai Magyar nyelv, mellyet szóllottak a' hajdani Hunnok, Avarok, és szóllunk mi. — Ezen rövid értekezésem is, úgy vélem, a' Magyarok' régiségeit-szeretőkre-nézve nem lessz feleslegvaló. — Ar. R. *Szekely Sándor*.

Hogy maradhatott-meg a' Magyar kis Nemzet, sok ellenségei között, több századokon keresztül.

A' nagy Természetnek örökös és feltétel nélkülváló törvénye az, hogy az erő győzzön. Így lett rabja Sidóország előbb Babilonnak, azután Rómának, így rontotta-le II-dik Mahumed a' Görög Birodalmot; nints hát miért keresni egyébűt a' Magyar Nemzet' fenn-állásának fő-okát, noha más környülállások-is behatottak, hanem a', volt Nemzeti erőben, tsak a' régi Görögország tudja a' Nemzeti vitésségnek és Haza' szeretetnek oly tudáit mutatni, mint a' Magyar, ha Görögországnak volt Codrussa és Leonidássa, a' Magyaroknak is volt Kemény Simonja és Zrínyi Miklóssa: Ha Miltiades, és Themistokles az ellenségnek tiszszerte számosabb seregét meg tudta verni a' marathoni Mezőkön, a' Törökök-

nek is tiszszerte nagyobb száma maradt a' Kenyérmezején, a' Bentzentzi halmok alatt, a' Bátori' és Kinisi' győzhetetlen karjaik által.

Az erő mellé kell ész, és világosodás. Mi mutatja inkább az eszet, mint a' jó Törvények? A' Magyaroknak, már Szent István alatt Törvényre volt, 's második András alatt 1222-ben konstitúciója is, a' mivel' még akkor, Anglián kívül, a' mostani európai Nemzetek közül egysem ditsekedhetett. — Hogy, megvilágosodás is volt, mutatja, egyebeket elhalgatva, Kálmánnak azon Törvényre, mely a' Boszorkányok' büntetését (a' mi akkor egész Európában gyakorlásban volt) azon okból tiltja, hogy Boszorkányok, nintsenek. — Az is észre mutat, hogy mind a' mellett-is, hogy minden Magyar, Hazánk' törvényre szerént, született Katona volt, — Mátyás Király állított legelőbb Európában, 's fenn-álló Katonaságot, a' Fekete-Sereget (legio nigra), 's a' Tudományok Mátyás alatt, oly' virágzásban voltak, hogy egy akkori Nemzet is a' Magyar, fejlől nem multa. Janus Pannonius, 's Garázda Péter, az akkori idő Poétáinak díszei, maga Mátyás Király, a' mint Levelezései mutatják, tudós ember, 's nagy hírű elkezdett Bibliotékája, a' világ tsudái közzé nevedkedhetett volna, — 's mind ezek' elenyészesésének okai, a' Nemzeti egyenetlenségen, 's a' Király körül lévőknek részre-hajlásán kívül, a' Török' culminaló akkori hatalma. — Mi volna ma a' Magyar Nemzet, ha a' Mohácsi veszedelem' nem történt volna? —

Az Indigenatusról hozott Törvények is, behatottak, a' Magyar Nemzetnek, a' legnagyobb veszedelmek közöttvaló megmaradásába. Az Indigénák által az ütközetekben elveszett Magyar Hazafiak helyett újjakat nyert a' Haza; 's ezen rendtartásért még az idegenek-is interessét érezték a' Magyar Constitutio eránt. A-

zon Törvény is behatott a' Magyar Nemzet' megtartásába, mely kikötötte, hogy tsak magyar póljár bírhasson magyar jószágot. Nagy mértékbe behat a' Magyar Nemzet' megtartására azon szép törvény is, a' mely akarmelyik világos százdabba béillik: hogy t. i. hadi, és póljárri érdemmel akarki magyar póljárri lehet (Decr. Trip. P. 1. T. 4.). De mindezeknek felette, — hogy oda térjek vissza, a' honnan elindultam, — a' Nemzeti erő tartotta-fenn a' Magyar, oly' sok ellenségek közepette, azon erőt, a' természeti és józan életen kívül, lelkesítette a' Szabadtság és a' Haza' szeretete. A' kinek nints birtoka, 's szabadtsága; annak, nints Hazája: a' kinek Hazája nints; az, nem tudja mit tézzen a' Haza' szent szeretete tüzétől égni: a' kinek nints tüze 's elragadtatása; az, nem szánja-el életét: a' hol elszánás nints; ott, nints győzedelem, — pedig, jobb meghalni, mint rabszolgai lántzokat hordozni. Két tündér 's tsuda-tévő eszköz vagy on a' győzödelemre, és így, valamely Nemzetnek a' maga' fenntartására: a' Vallás és a' Hazaszeretet: Muhamed testiséget lehellő 's érzéseket ketsegtető Vallásával; Hunyadi és Zrinyi a' Hazaszeretet' lángjával emésztették-meg ellenségeiket.

Demophilus' folytatása

A' Fősvény' gazdagsága, mint a' lement nap, föld alá rejtkezve az élők közzől senkit-sem gyönyörködtet.

A' föld minden esztendőben, a' barátság minden szempillantatban, gyümölsöt terem.

Musikushoz illik, minden musikai szerzámot jól fel stimolni (?), — bőlts emberhez, magát mindenhez alkalmaztatni.

Alsó ruhánkra dolmányt — fájdal munkára jó szívet öltözzünk.

A' beteg' étke, és a' bolond' esze, tsömört okozó.

A' tudatlan gyermekek a' betűket — az értetlen emberek, a' tselekedeteket zavartják össze.

A' böltsesség' régulájában megerősödött Lélek, hasonló a' jó kotsishoz; mert a' velünk született kívánságokat, zabolán tartván, jóra vezeti.

Van idő, mikor az öröm kedvesebb a' méznél: van alkalmatosság, mikor ellenségedet, barátodnál, feljebb betsülheted.

Mint a' jó hajós Kapitány, a' hajótöréstől: úgy nem ment néha a' jó ember is, a' szerentsétlenségtől.

A' menydörgés leginkább a' gyermekeket; a' fenyegetődés, a' bolondokat ijjeszti. Az oszlopot formája, a' férfit, tselekedete ékesíti.

Mérget aranyos pohárból inni — tanátsot hívségtelen szívűtől venni, egyforma.

A' fetskék megjelenése, az idő' kinyílására — a' bölts beszédek a' lélek' tsendességére, mutatnak.

Nem annyira az árva'knak, mint a' bolondoknak van Tútorra szükségek.

A' szerentse sokban hasonlít a' rosszúl ajándékozóhoz: sokszor a' semmit nem művelő fejére teszi a' koronát.

A' szerentsés hajókázásra bölts Kapitány, és jó szél: a' boldog életre okosság és szerentse kívántatik-meg.

A' félénknél a' fegyver, a' bolondnál a' jószág, ellenekváló eszköz.

Hajódat gyenge vásmatskára, remény-ségedet rősz Lélekre bízva, egyet tselekszel.

A' Napot ködök, az okosságot, ottantottan az indulatok homályosítják.

A z E r d ő

II-dik Szakasz (44-dik Szám)

E' patak, mely itt zörög-el —

Egy sok hangú Tanátsos,

Ezer-rétü kerengtével

Egy sor arany hegyet mos;

Még is tsergi harsány zajjal —

“Akként folj-le az idő

“Itt a' földön ezer hajjal,

“Mint lesuhantában Ő ! !“

Zéus' képe rajta láttzik,

Légyen komor az, vagy vig, —

Légyen résenn, — mert így játszik

A' tsélsap, ha eszünk hig! —

E' tsélsaptól tovább megyek;

Hol haldokló földünk hül, —

'S hol ama' hólepte hegyek'

Tsútsán már a' halál ül: —

Egy Despotát képezek én itt

Echo kong a' fejében,

Túszó-mászok' seregeit

Sejtem undok keblében,

Kintsel van a' gyomra tele,

Bé-hömpölgji 'samolját

A' rét-köd, 's ő fagyosan le-

Lehelvén a' páránn át

Ejj lessz, — 's osztán az alföldnek

Párás sohajtásai —

Jéggé válva leverődnek, —

'S zúgnak Eól' jajjai; —

A' Szirt' fenyve' koronáját

Ez Isten letépdeli,

És az Erdők Despotáját

Egy végtelen éjj nyeli,

Ha vissza verődik a' szív'

Lángja hideg tárgyunkról,

Néha bosszúállásra hív,

'S bántva teszünk bajunkról;

Hév könnyeink jéggé válnak,

Sohajtásunk szélvéssze,

'S Erő, — Fortélj, — össze-álnak,

'S a' nyilván ront, — titkon e' ! ! —

III-dik Szakasz

Ott, — a' hová bádjadtan hat-

Fel a' Völgynek zajgása, —

Amaz öblös szirtfal alatt

Van egy Tündér' lakása —:

A' Tyran-hegy' udvarában

Jádzott ő nagy Courtizánt,

'S intselkedő tanátságban —
 Annak keleptzékét hánt,
 Hangá testült gondolatunk
 Tükrét tartja kezében,
 Tsuda-é 'hát ha tsalatunk
 Önn-szerelmünk' szeszében ?? —
 Hiszen minden szépnek véli
 Külső-belső formáját,
 Annak Filisz, ha szemléli
 Meglelkesült róságát, —
 Annak a' Hős, ha itéli
 Lelke' lángja' lobjait, —
 Annak a' Bölts, ha túl éli
 A' föld durva porait. —
 E' Lény *) néha leköltözik
 A' tolongó Világba,
 'S ember-formákat öltözik
 A' tarka Társaságba, —
 Néha mint egy Szerelmes nyög,
 Néha bamúl, és megáll,
 Néha haragoson dörög,
 Néha félénken hátral,
 Néha katzag, tombol, riad,
 Néha mondja — jajj vagy — óh!;
 Vagy ráhagyó tanátsot ad, — — —
 Ugy-é, hogy ez, az — Echo!! ?? —
 A' Lány néha úgy, mint a' Hős,
 A' Tudós, mint a' Kába,
 A' Fiatal mint az Idős, —
 Kerülnek hálójába.
 Despota-hegy! Szánlak téged, —
 Mert az emberek közt-is
 Az ily' Echo-tanátsért lett
 Több koronák hülta is!!!

— *II. Szentpáli Imre.*

1829-nek nevezetes Jelenései

Ollyan tárgyak estek a' múlt esztendőbe,
 Mellyeket méltó lessz tudni jövőndöbe;
 Illőnek tartom hát megírni ezeket,
 Hogy fenn maraszthassuk emlékezeteket:

1.

Az Irlandusok kik; eddig Vallásoknál

* Lény, léssen a' Lennitől, mint a' fény
 a' fénylenitől, 's téssen valóságot, =
 Enst (Nemlelet vele meglegedni; jobb, Lét)

Fogva, nem lehetnek betsbe Anglusoknál,
 Most úgy megnyérek ezt, hogy jól szenvedtetnek,
 Sőt fő Hívatalt is közték viselhetnek.
 Eként olvadhata egyé két atyafi
 Nemzet, mellyen örvend az igaz Hazafi, —
 Ennek eszközlése még szebb Vellingtonnak,
 Mint a' meggyőzése volt, Napoleonnak
 Vaterlonál, — a' hol fontos vezérlése
 Tsak egy szerentsének lehetett végzése,
 De azért, a' mit az Irlandussal ő tett,
 Nagy emberisége ditsóiti ötet.

2.

A' Muszka Tsászárnak rettentő fegyvere,
 Két fejedelmeken győzedelmet nyere;
 Tsak úgy tarthatá-meg mindenik a' fényét,
 Hogy Millióitól fosztá-meg erszényét,
 A' Török és Persa aranyok hővsége,
 Már Péterburgi Tárháznak lessz vendége.
 Jobb békét talám a' győző fel se várna,
 Ha vissza adodik is érette Várna.

3.

Mahmud Sultán, a' rossz régi szokásokat
 Elhagyván, ujjakkal jobbíttya azokat,
 Más Uralkodóknak tetteit követi,
 Sok Feleségeit többé nem szereti,
 Ki választván egyget, tsak avar marada,
 A' többinek pedig önként utat ada,
 'S minthogy másoknak is ezt megparantsolta,
 Már egy feleség lessz, egy Háznál az-ólta;
 Elég is, — némelykor az is sok egyedül,
 Kivált ha a' szája örökké hegedül.

4.

A' Muzulman kép is veszi durvaságát,
 Idegenekkel is közli barátságát,
 A' Török Katona, most Muszkaival tölti
 Idejét, még gyakran poharát is tölti,
 És (ámbar ezt talán némelvek nem hiszik)
 Vélle a' tilalmas borból is jól iszik,
 Mahumed Törvényét ez iránt felejtí,
 'S magát barátságból, így hűnbe is ejti.

5.

Rámulva beszéllek London várossába,
 Mit láttak egy Tsászár betses Lyánkájába
 A' ki ugyan gyermek, még-is olyan tsendes,
 Megért időt mutat, 's méltósággal rendes,
 Anyyira megfelel Gloria nevének,
 Hogy mindenek a' kik nézői levének,
 Tsudáltak feiséges maga viseletét,
 Beszédjét, elméjét, 's okos ítéletét. —
 Még-is a' ki igen könnyen, elnyerhette
 Völna ezen kedves Szemétyt, megvéte. —
 Vissza utazott hát oda, a' hol a' Lak
 Hellye van, ezen szép fejedelmi alak.

(folytatása következik)